

A pszichiátria jövője – utazás időben és térben

Dr. Kurimay Tamás professzor a szakma előtt álló kihívásokról

A Magyar Pszichiátriai Társaság (MPT) május 25-28. között, a Budapesti Kongresszusi Központban tartja XX. Vándorgyűlését. A konferencia gazdag tudományos programjáról és a pszichiátriát foglalkoztató aktuális szakmapolitikai kérdésekről Dr. Kurimay Tamás professzor, az Európai Pszichiátriai Társaság (EPA) elnökségi tagja, a Nemzeti Pszichiátriai Társaságok Tanácsának alelnöke tájékoztatta lapunkat.

– A megszokottól eltérően idén nem januárban, hanem májusban tartja vándorgyűlését a Magyar Pszichiátriai Társaság. Miért?

Idei konferenciánk eltér a hagyományoktól abban a tekintetben, hogy a Duna-menti, valamint a kelet- és közép-európai országok szakembereit tömörítő Duna Szimpózium és az Európai Pszichiátriai Társaság üléseivel is kibővül. Mivel számos külföldi előadót meghívtunk, azt szeretnénk, hogy a nívós szakmai programot követően vendégeink kellemes tavaszi időben indulhatnak városnézésre.

– Kik lesznek a meghívottak?

Nehéz lenne felsorolni mindenkit, hiszen számos nemzetközi szaktekintély jelezte részvételét az EPA és a Nemzeti Pszichiátriai Társaságok részéről. Megtisztelti jelenlétével konferenciánkat, és a rendezvény több szekciójában is előadást fog tartani Wolfgang Gaebel professzor, az EPA elnöke. Itt lesz az EPA leendő elnöke, Silvana Galderisi professzor asszony is, aki a szkizofrénia személyre szabott kezelésével kapcsolatos tapasztalatait fogja megosztani velünk. René Kahn professzor a szkizofrénia-kutatás legfrissebb eredményeiről számol be, Günther Schumann professzor pedig az IMAGEN elnevezésű nemzetközi kutatási projektbe nyújt betekintést. Cyril Höschl professzor a nemrégiben európai támogatással létesült csehországi kutatóközpontban elindult neuropszichiátriai kutatásokat fogja bemutatni. Philip Gorwood professzor az étkezési zavarok újszerű megközelítését tárja elénk. Érdekesnek ígérkezik Geert Dom professzor előadása az internetes játékszenvedélyek leküzdésének módszereiről. Nagyon örülünk a neves osztrák kollégák részvételének is, ilyen számban először vesznek részt a konferenciánkon. Többek között Werner Schöny, Nestor Kapusta, Andrea Viertelmayer, továbbá Doina Cosman Romániából, a horvát Miro Jakovlevic, valamint a szlovák Livia Vavrusova. A környező országbeli professzori gárda a média és a pszichiátria kapcsolatához, a kulturális kérdésekhez, vagy éppen az öngyilkosság témájához fog előadásokkal kapcsolódni. Fontosnak tartom a külföldi meghívottak mellett megemlíteni kiváló hazai előadóinkat, akik

között minden korosztály előfordul. Kicsit mindig úgy érzem, hogy a hazaiak úgymond „hátrányt szenvednek”, mert a „senki sem lehet próféta a saját hazájában” elv alapján nem kapnak kellő figyelmet, holott nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő szakemberek. Aki megtekinti a plenáris előadók és a nemzetközi panelek üléselnökeinek listáját, az összes magyar-nemzetközi kiválóságot megtalálhatja. Igazán nincs miért szégyenkeznünk az öngyilkosság és depressziókutatás, a szkizofrénia, a táplálkozási zavarok, a rehabilitáció területén, vagy éppen az agykutatás kapcsán.

– Milyen fő témára fókuszál az idei konferencia?

A XX. Vándorgyűlés mottója: „A pszichiátria jövője – utazás térben és időben”. Erre a vezérfonalra fűztük fel mind a nemzetközi, mind a magyar szekcióülések programját. A pszichiátriai és a neuropszichiátriai betegségek ma Európa minden negyedik lakosát érintik. A neuropszichiátriai betegségek nagyobb társadalmi terhet jelentenek az európai országok számára, mint a szív- és érrendszeri, valamint a daganatos megbetegedések összesen. A legnagyobb egészségügyi és szociális terhet a depresszió, valamint a szorongásos betegségek és a hangulati zavarok okozzák. A depresszió élettartam prevalenciája 15 százalék, azaz száz európai lakos közül tizenöt fogja élete valamely szakaszát depressziós állapotban eltölteni és feltehetően a munkából kiesni. Ebből kifolyólag a depresszió nem csak a betegellátás szempontjából generál tetemes költséget, hanem a termelékenység csökkenéséből adódóan is. Ehhez kapcsolódóan előadást fogunk hallani a depresszió miatti fizikai inaktivitás költségeinek változásáról az elmúlt négy évben Magyarországon. Bár az elmúlt évtizedben folyamatosan csökkent a befejezett öngyilkosságok száma hazánkban, európai viszonylatban még mindig a második helyet foglaljuk el e tekintetben. A kongresszus egyik vezető témája ennek megfelelően a depresszió és a szuicidum lesz. Fontos terület a gyermekpszichiátria, és azon belül is a gyermeköngyilkosságok kérdése, hiszen a serdülők körében a korcsoporton belüli halálózást vizsgálva az öngyilkosság a vezető halálok, melyet Balázs Judit és munkacsoportja tár elénk. Kiemelt témánk lesz a szkizofrénia, melynek élettartam prevalenciája egy százalék, ami azt jelenti, hogy Magyarországon körülbelül 80-100 ezer ember él szkizofréniával. A hagyományos fókusz témákon túl foglalkozunk többek között a táplálkozási és testképzavarok problematikájával, valamint a különböző addikciók – alkoholbetegség, kábítószer-használat, játékszenvedély – kérdéskörével. Számba vesszük továbbá, hogy a modern kommunikációs eszközök – az e-Health és a telemedicina – hogyan alkalmazhatóak a pszichiátriai ellátásban. E témában hallhatjuk Wolfgang Gaebel professzor

előadását arról, hogy az e-Mental Health intervenció hogyan illeszthető a pszichotikus betegségek kezelésébe, ennek egy nemzetközi gyakorlati példáját pedig az a szimpózium mutatja be, amelyet Unoka Zsolt szervez.

– Az infokommunikáció napjaink egyik legfontosabb témája, amely az orvoslás egyre több területén bukkan fel. Hogyan viszonyul ehhez a kérdéshez a pszichiátria?

A lakosság – különösen a fiatal generáció – ma már szinte kizárólag az interneten keresztül tájékozódik. Éppen ezért nagyon fontos körbejárni, hogy milyen módon tudjuk hiteles információval elérni a rászorulókat. Kézenfekvőnek tűnik, hogy olyan rendszereket kell kidolgoznunk, amelyek hiteles szakmai információval szolgálnak a mentális betegségekről, ugyanakkor segítséget nyújtanak és adott esetben terápiás erővel is bírnak. Széles körben ki kell használnunk az okostelefonok, a különböző applikációk adta lehetőségeket is. Hiszen ma már mindenki rendelkezik mobiltelefonnal, személyes tapasztalatom szerint még a pszichés zavarral nagy arányban terhelt hajléktalanok is. A szociális média, a frekvenciált közösségi oldalak – Facebook, Twitter stb. – szintén hatékony csatornáként szolgálhatnak. Ma már léteznek ún. peer group portálok, azaz kortárs felhasználók által fenntartott internetes oldalak, amelyek szintén alkalmasak lehetnek a fiatalokkal folytatott kommunikációra. Létrejött az első magyar e-Pszichiátria portál, amelyről Simon Viktória fogja tájékoztatni a hallgatóságot „A telepszichiátria kurrens eszközei, avagy hova fejlődött a dívány?” című előadásában.

Mindehhez a technológiai változáshoz alkalmazkodnunk kell, és a gyógyítás szolgálatába állítanunk a modern infokommunikációban rejlő lehetőségeket. E rendszerek mindegyike hálózatokra épül, ami egyszersmind felveti a hálózatokhoz kapcsolódó nézőpontváltás szükségességét is. Tudvalevő, hogy nemzetközileg elismert kutatóink – csupán néhányukat említve a teljesség igénye nélkül: Barabási Albert László, Csérmely Péter, Pléh Csaba – munkássága révén Magyarország a hálózatok kutatás vezető nagyhatalma lett. Ez az új tudományág rávilágít, hogy a világunkban létező hálózatok gyakorlatilag az egész életünket átszövik, és ez hangsúlyosan tetten érhető a pszichiátriában is. Önálló szimpózium keretében ismerhetjük meg a Freund Tamás professzor vezetésével működő, és szintén jelentős nemzetközi elismerésnek örvendő Nemzeti Agykutatási Program eredményeit. Fontos kérdés ugyanis, hogy az agykutatásban elért eredményeket hogyan lehet megjeleníteni a mindennapi klinikai gyakorlatban.

– Professzor úr milyen témában fog előadást tartani?

Sokunkat foglalkoztatja az, hogy mekkora a média hatalma, hogyan képes a tömegkommunikáció eltorzítani a valóságot, és mindez milyen módon befolyásolhatja a pszichiátriát. Ezt tárgyalja a Duna Szimpózium első ülése, melynek társszervezője vagyok a müncheni pszichiátria klinikai ma-

gyar származású igazgatójával, Falkai Péter professzorral együtt, aki előadásában a média és a pszichiátria kapcsolatáról fog beszélni. Jömagam a „Média és pszichiátria Magyarországon” címmel fogok előadást tartani, példaként említve a „combinós eset” médiatanulságait. A Duna Szimpózium második ülésén a bécsi pszichiátria klinikát vezető Johannes Wancata professzortól megtudhatjuk, hogy a pszichiátria imázsa hogyan alakul Ausztriában a médiumok aktivitásának függvényében.

– Az MPT vándorgyűléseit a társszakmák művelői is intenzív figyelemmel kísérik. Mely területekről várnak idén érdeklődőket?

A korábbi hagyományoknak megfelelően várjuk a neurológus, szakpszichológus kollégákat, a szakdolgozókat és a családorvosokat is. A pszichiátria együttműködése a háziorvosokkal egyre jobban kibontakozó világtrend. Mint említettem, a nemzetközi adatok azt mutatják, hogy minden negyedik európai lakos mentális zavarral küzd, és ez egyszersmind azt is jelenti, hogy a magyar családok mindegyikében előfordul valamilyen lelki probléma. Ezért különösen fontosnak tartjuk a családok bevonását a pszichiátria gondozás folyamatába. Idősödő társadalmunkban egyre nagyobb problémát jelent a demenciával élő emberek ellátása, ami az egészségügyi és szociális ellátórendszeren túl a betegek hozzátartozóira is jelentős terhet ró. Ennek globális perspektíváját és nemzeti szintű megoldásait tárgyaltuk éppen a közelmúltban, az áprilisban Budapesten megrendezett 31. Alzheimer Világkonferencián. A téma kiemelten szerepel vándorgyűlésünkön is: előadás fog elhangozni a háziorvosok demenciával kapcsolatos ismereteiről, a demencia kezelési lehetőségeiről, és bemutatkozik a Semmelweis Egyetem Pszichiátria Klinikáján működő Memória Ambulancia is.

– Jól gondolom, hogy az imént felvillantott kérdések megválaszolásához a szakmán túlműtató összefogásra és közös gondolkodásra lenne szükség?

A pszichiátria társszakmákon átívelő szerepe vitathatatlán. A pszichiátria az orvoslás azon területe, ahol hangsúlyozottan jelenik meg az interdiszciplinaritás. Ha csak arra gondolunk, hogy a fekvőbeteg intézményekben kezelt betegek 30-40 százaléka szenved depresszióban, illetve szorongásban, akkor nyilvánvalóvá válik, hogy mennyire fontos a kórházi környezetben a betegek pszichés támogatása. Ugyanakkor a kórházi ellátórendszerben a pszichiátria az egyik leginkább alulfinanszírozott terület. Fontos lenne tisztázni a szakmánk helyét az orvosi diszciplínák között, mert jelenleg a pszichiátria hátrányt szenved a finanszírozásban számos szomatikus területtel szemben. Tudvalevő, hogy szakemberhiánnyal küzdünk, ami nem csak az orvosokat, hanem a szakdolgozókat is érinti. Megoldásra vár az utánpótlás kérdése, a fiatal rezidensek és szakdolgozók kiemelt anyagi támogatása mindezekig nem történt meg. Meg kell jegyezni, hogy azért sem vonzó a szakmánk a pályakezdeők számára, mert infrastrukturális nehézségekkel küzdünk, kü-

lönösen a közép-magyarországi régióban. Ez elsősorban a betegek és a dolgozók biztonságát veszélyezteteti egyes osztályokon és gondozókban. Sok helyen ugyanis az infrastruktúra nem alkalmas az agresszív magatartású betegek humánus elkülönítésére. Ezen sürgősen változtatni kell, mégpedig az infrastruktúra fejlesztésével, az ambuláns és közösségi pszichiátriai kezelési irányába történő tényleges elmozdulással egyetemben. Végül, de nem utolsósorban társadalmi szintű szemléletváltásra van szükség a pszichiátriai betegségeket kísérő stigma kapcsán is. Közös erővel le kell győznünk a megbélyegzést, mert ennek hiányában nem oldható meg a mentális betegséggel élők visszailleszkedése a társadalomba.

– Mennyire partner az egészségpolitika a pszichiátria gondjainak enyhítésében?

Folyamatos párbeszédet folytatunk a döntéshozókkal, ám ennek kézzelfogható eredménye egyelőre csak részletekben érzékelhető. A miniszterelnök meghívására 2014-ben a WHO szakértői csoportja látogatást tett Magyarországon, hogy megvizsgálja és értékelje a mentális egészségügyi szolgáltatásokat, javaslatot tegyen a prioritásokra, figyelembe véve a 2013-ban elfogadott Globális Európai Lelki Egészség Cselekvési Tervét. A jelentésben a szakértők 42 pontban fogalmazták meg javaslataikat a változtatásokra. Bár a javaslat elkészítésében magyar szakértői csoport is részt vett, a konkrét kormányzati cselekvés egyelőre nem ismert. Pedig annak érdekében, hogy megforduljanak a negatív trendek és egy mentálisan egészségesebb világ felé haladjunk, nem csak a pszichiátriának, hanem az egész társadalomnak tennie kell, beleértve a kormányzatot, a médiát és a lakosságot.

Boromisza Piroska

NÉVJEGY

Prof. Dr. Kurimay Tamás

Pszichiáter, addiktológus szakorvos, diplomás szupervizor, pszichoterapeuta, pszichiátriai rehabilitációs szakorvos. A Semmelweis Egyetem valamint az Eötvös Lóránt Tudományegyetem PPK tanára. 2001-től a Szent János Kórház Pszichiátriai és Pszichiátriai Rehabilitációs Osztályának osztályve-

zető főorvosa, az itt működő, első hazai Baba-mama-papa program egyik alapítója és vezetője.

Szakterülete a biológiai és a szociálpszichiátria integrációja, a család- és hálózatokutatás, a sportpszichiátria. Számos hazai és nemzetközi szakmai szervezet (EU, WHO, OECD) tagja, szakértője. A Pszichiátriai Szakmai Kollégium Pszichiátriai és Pszichoterápiás Tanácsadó Testületének elnöke, valamint az Európai Pszichiátriai Társaság (EPA) elnökségi tagja, 2015-től az EPA Nemzeti Társaságok Tanácsának alelnöke.

Bordás István (1941-2007)

A magyar egészségügyi informatika és finanszírozás egyik meghatározó egyénisége 1941. május 12-én született Budapesten.

1976-tól dolgozott az egészségügyben, a Szekszárdi Kórház Dokumentációs és Információs Központjában. 1987-től az Egészségügyi Minisztérium Gyógyító Ellátás Információs Központja (Gyógyinfok) felső vezetője, igazgatója volt 2004-ig, az intézet megszűntetéséig. Részt vett a 80-as évek közepén indult egészségügyi reform folyamat előkészítésében és továbbfejlesztésében, így pl. 1996-97-ben az egészségügyi finanszírozási kérdések miniszteri biztosaként. Tagja, majd haláláig elnöke volt az Egészségügyi Informatikai Szakmai Kollégiumnak, az Országos Statisztikai Tanácsnak, az MTA Epidemiológiai Munkabizottságának. Vezetőségi tagja volt az NJSzT

Orvosbiológiai Szakosztályának, a Magyar Egészségügyi Informatikai Társaságnak, melynek elnöki tisztét is betöltötte. Az IME indulásától tagja volt a lapunk tanácsadó testületének, majd a szerkesztőségnek. Szakmai munkásságának hatása jelentős a hazai orvosi és egészségügyi informatikai társadalomra, mély gondolatokkal telített írásai, közöttük az IME-ben publikált öt dolgozata ma is időszerű.

Jól jellemzi az alkotó és tanító Bordás Istvánt, hogy több mint két évtizeden keresztül az egyik legaktívabb résztvevője volt az NJSzT Neumann Kollokviumainak, amely Kalmár akadémikus nyomán, a legfontosabb szakmai találkozója volt a számítástudomány orvosi, egészségügyi alkalmazóinak.

Odaadással, felelősséggel végezte feladatát az Egészségügyi Informatikai Kollégium élén, a szerkesztőségben, az előadói pódiumokon.

Amikor a Neumann Kollokviumon Kalmár-előadásának utolsó diáját kivetítette, nem tudhatta, hogy akkori, a hallgatóihoz szóló üzenete tanulság lehet az őt tisztelő itt maradtak számára is: „Köszönöm figyelmüket, és sok sikert kívánok munkájukhoz. A múlt példáit, tapasztalatait hasznosítsák a jövőépítésben!”

Rá emlékezünk nekrológiájából idézve. Most lenne 75 éves.

Tamás Éva, lapigazgató